

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย
ตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม
PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING ACADEMIC MANAGEMENT OF BANGKOK
CHRISTIAN COLLEGE BASED ON THE CONCEPT OF ENVIRONMENTAL LITERACY

¹สุรเชษฐ วรพันธุ์นายุด Surachate Vorapuntanayut
²อภิรดี จริยารังษิโรจน์ Apiradee Jariyarangsiroge
^{1, 2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand
Corresponding Author E-mail: 6780185027@student.chula.ac.th

Article Received: May 29, 2026. Revised: August 21, 2026. Accepted: August 25, 2026.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 4 คน หัวหน้าฝ่าย จำนวน 4 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 10 คน และครูผู้สอน จำนวน 101 คน รวม 120 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (CVI = 1.00) และมีค่าความเที่ยงสูง (Cronbach's Alpha = 0.979) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมคือ 0.450 เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวัดและการประเมินผลมีค่าความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม รายข้อย่อยที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดจากทั้ง 3 ด้าน ในขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ คือ ทักษะทางปัญญา และการคิดเชิงระบบ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารวิชาการ, ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

Abstract

This research article aimed to study the needs assessment in academic management of Bangkok Christian College based on the concept of environmental literacy. This study employed a descriptive research design. The population included 1 school principal, 4 of deputy principals, 4 of heads of divisions, 10 of heads of departments, and 101 teachers, totaly 120, selected through purposive sampling. The research instrument was a questionnaire, which had been validated for content validity (CVI = 1.00) and demonstrated

high reliability (Cronbach's Alpha = 0.979). The data were analyzed using frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, the Modified Priority Needs Index and content analysis.

The research shows that the priority need index of academic management of Bangkok Christian College based on the concept of environmental literacy overall was 0.450. When analyzed each dimension, instruction dimension was the highest priority need index, followed by curriculum development and measurement and evaluation respectively. When considering in terms of environmental literacy, cognitive skill and system thinking skill were the highest priority need index in three dimensions of academic management.

Keywords: Priority Need, Academic Management, Environmental Literacy

บทนำ

ปัญหาวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติมีสาเหตุหลักจากการกระทำของมนุษย์ แนวทางการแก้ไขประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและแนวทางการป้องกัน คือ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และการพัฒนาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนในการตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์และการลงมือปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2557)

ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy, EL) เป็นทักษะสำคัญเพื่อช่วยให้บุคคลสามารถเข้าใจระบบสิ่งแวดล้อม พัฒนาทัศนคติที่รับผิดชอบ รู้จักใช้ทักษะในการแก้ปัญหา และมีส่วนร่วมในแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน แนวคิดของความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายทศวรรษ มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มมากขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ มลพิษ และการสูญเสียทรัพยากร รากฐานของความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เกิดจากแนวคิดที่ว่าความรู้เพียงอย่างเดียวไม่สามารถจัดการด้านสิ่งแวดล้อมได้ บุคคลต้องได้รับการพัฒนาทักษะและแรงจูงใจในการปกป้องสิ่งแวดล้อมด้วย (Hollweg et al., 2011) ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่ได้บูรณาการความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับระบบการศึกษาจนประสบความสำเร็จ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมและการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนสูงขึ้นในหมู่นักศึกษา เช่น ในประเทศฟินแลนด์ได้นำความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเข้ามาใช้ในหลักสูตรระดับชาติ มีรายงานว่านักเรียนได้แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงขึ้น 30% เมื่อเทียบกับประเทศที่มีข้อจำกัดในการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2022) ทั้งนี้การวิจัยของคณะกรรมการยุโรปพบว่านักเรียนจำนวน 85% ทั่วทั้งยุโรปเชื่อว่าการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมควรเป็นภาคบังคับในโรงเรียน แสดงให้เห็นถึงความต้องการเรียนรู้ตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม แม้ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจะได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญ แต่ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่ได้ให้ความสำคัญในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนารวมถึงประเทศไทย แม้ว่าปัจจุบันระบบการศึกษาในประเทศไทยได้นำแผนการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ มาใช้ แต่ยังพบช่องว่างที่สำคัญในการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เข้ากับระบบการศึกษาระดับชาติอย่างเหมาะสม เช่น ยังขาดข้อกำหนดที่เป็นภาคบังคับ/ตัวชี้วัดกลางให้ผู้เรียนทุกคนต้องบรรลุ EL ข้ามระดับชั้น เมื่อไม่ถูกกำหนดเป็นข้อบังคับ นักเรียนจำนวนมากจบ

การศึกษาโดยยังไมรู้อะไรทั้งสิ่งแวดล้อมหลายโรงเรียนจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมดี แต่ยังเป็นนอกหลักสูตร จึงไม่ครอบคลุมผู้เรียนทุกคนและไม่ต่อเนื่องเป็นสมรรถนะสะสม (Rowe, 2002)

ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy) มีความสำคัญอย่างยิ่งในประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และมีความจำเป็นเร่งด่วนในการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ที่กำลังเผชิญกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของประเทศไทย (พ.ศ. 2561–2580) เน้นย้ำถึงความจำเป็นของการศึกษาที่ยั่งยืน ถือเป็นเสาหลักของการพัฒนาประเทศในระยะยาว กลยุทธ์นี้แสดงให้เห็นความสำคัญของการบูรณาการ การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับหลักสูตร ปลูกฝังพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นในการมีส่วนร่วมในแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เพื่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ของสหประชาชาติ (SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 (การศึกษาที่มีคุณภาพ) เป้าหมายที่ 13 (การดำเนินการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ) เป้าหมายที่ 14 (อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรทะเล) และเป้าหมายที่ 15 (ปกป้องฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน) โดยสนับสนุนระบบ การศึกษาที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน (UNESCO, 2020)

ในขณะที่ประเทศไทยมีเป้าหมายด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่กรุงเทพมหานครยังคงเผชิญกับ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่รุนแรง เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงและศูนย์กลางเมืองที่ใหญ่ที่สุด จึงทำให้ กรุงเทพมหานครต้องเผชิญกับมลพิษทางอากาศ ปัญหาขยะ และความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสภาพอากาศที่ เพิ่มขึ้นในประเทศ เช่น ปัญหามลพิษทางอากาศ PM2.5 ที่เกินมาตรฐานความปลอดภัยขององค์การอนามัยโลก (WHO) ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชากรและก่อให้เกิดปัญหาโรคทางเดินหายใจที่เพิ่มขึ้น (กรมควบคุมมลพิษ, 2567) นอกจากนี้กรุงเทพมหานครมีจำนวนขยะมากกว่า 10,000 ตันต่อวัน ประกอบกับการจัดการขยะที่ไม่เหมาะสมส่งผลให้เกิดมลพิษจากพลาสติกและขยะล้นหลุมฝังกลบ (กรุงเทพมหานคร, 2566) วิฤตสิ่งแวดล้อมดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการให้ความรู้และทักษะแก่เยาวชนในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร มุ่งหวังการก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ยั่งยืน และมีส่วนร่วมอย่างมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา สิ่งแวดล้อม

ความท้าทายในการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับระบบการศึกษาในพื้นที่ กรุงเทพมหานครมีความจำเป็นในการสร้างวัฒนธรรมความยั่งยืนและเตรียมนักเรียนให้พร้อมรับมือกับปัญหา สิ่งแวดล้อมในเมือง ทั้งนี้โรงเรียนหลายแห่งในกรุงเทพมหานครมีข้อจำกัดในการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม โดยมักเน้นที่แนวคิดเชิงทฤษฎีมากกว่าการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริง การวิจัยแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีส่วนร่วม ในโครงการด้านสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้ความคิดริเริ่มด้านความยั่งยืน และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ด้าน สิ่งแวดล้อม มีแนวโน้มที่จะพัฒนาพฤติกรรมที่ยั่งยืนตลอดชีวิตอย่างมีนัยสำคัญ (ปนิดา แสนเวียงจันทร์ และนิวัฒน์ บุญสม, 2566) หากไม่มีแผนการบูรณาการกับความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม นักเรียนอาจขาดความรู้ ทักษะ และแรงจูงใจในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ เช่น การลดมลพิษ การจัดการขยะ และการบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ศุภา อังกาบบุณยะ, 2566) โรงเรียนที่บูรณาการ ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งการบูรณาการด้านความยั่งยืนในทุกรายวิชา รวมถึงการเรียนรู้แบบ โครงการสามารถมีบทบาทสำคัญในการสร้างพลเมืองที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งพร้อมที่จะรับมือปัญหา และความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร

โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย (Bangkok Christian College, BCC) เป็นโรงเรียนเอกชนชายล้วนแห่งแรกในประเทศไทย ดำเนินการสอนระดับประถม-มัธยม (Grades 1–12) มีนักเรียนราว 5,200 คน

ในรูปแบบโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ตั้งอยู่ใจกลางเมืองย่านธุรกิจ บนถนนสาทร กรุงเทพฯ ภายใต้รากฐานความเชื่อคริสตศาสนาให้ความสำคัญทั้งความเป็นเลิศทางวิชาการ การพัฒนาคุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม โรงเรียนมีการพัฒนาวิชาการที่เน้นผู้เรียนรอบด้าน ทุกกลุ่มเป้าหมาย ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของตนเอง เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจ ความถนัด และพัฒนาตามศักยภาพเป็นรายบุคคล ให้มีความพร้อมในการเป็นพลเมืองและพลโลกอย่างมีความสุข อีกทั้งกิจกรรมนอกหลักสูตรที่สร้างคุณลักษณะ คุณธรรมและจริยธรรม โรงเรียนได้ริเริ่มโครงการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการแยกขยะ กิจกรรมปลูกต้นไม้ และการรณรงค์สร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น แต่กิจกรรมเหล่านี้ยังคงเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรเป็นส่วนใหญ่ และไม่สามารถรองรับการเข้าถึงของนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง และจากผลการประเมิน SAR ปี 2566-2567 ในประเด็นจุดควรพัฒนา และแนวทางการพัฒนา พบว่าในมาตรฐานที่ 3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ปลูกจิตสำนึกผู้เรียนในการรู้คุณค่าของวัฒนธรรม ความเป็นไทย การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการนิเทศและติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่พึงประสงค์ต่อไป (โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย, 2566, 2567)

โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (EL) เพื่อบรรลุเป้าหมายการสร้างพลเมืองคุณภาพที่ดำเนินชีวิตด้วยความตระหนักและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยการบริหารวิชาการที่มีทิศทางชัดเจนและกลไกปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ครอบคลุมการออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การประเมินผล การพัฒนาครู และระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ภายใต้กรอบแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมกระบวนการบริหารวิชาการของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าว ผ่านกระบวนการทางบริหารวิชาการ อันจะนำไปสู่การสร้างพลเมืองที่สามารถดำรงชีวิตร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล และยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 4 คน หัวหน้าฝ่าย จำนวน 4 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 10 คน และครูผู้สอน จำนวน 101 คน รวม 120 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง จากโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแบบสอบถามดังกล่าวผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (CVI) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ รวมถึงมีค่าความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient: α) เท่ากับ 0.979 ซึ่งแสดงถึงความน่าเชื่อถือสูงของแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลในเดือนเมษายน พ.ศ. 2569 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลรูปแบบออนไลน์ผ่านระบบ Survey Monkey (<https://www.research.net/r/ELBCC>)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ใช้การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับ ของ Best (1981) และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมตามองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

ขอบข่ายการบริหารวิชาการและข้อย่อยของขอบข่ายการบริหารวิชาการ	ประเด็น	องค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม				เฉลี่ยรวม	ลำดับความต้องการจำเป็น
		ความรู้และความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	ทักษะทางปัญญาและการคิดเชิงระบบ	เจตคติด้านสิ่งแวดล้อม	พฤติกรรมเชิงรุกและการมีส่วนร่วมในสังคม		
1. การพัฒนาหลักสูตร	$PNI_{Modified}$	0.443	0.447	0.431	0.448	0.442	2
	ลำดับ	3	2	4	1	-	
2. การจัดการเรียนการสอน	$PNI_{Modified}$	0.469	0.471	0.479	0.458	0.469	1
	ลำดับ	3	2	1	4	-	
3. การวัดและการประเมินผล	$PNI_{Modified}$	0.456	0.474	0.417	0.411	0.439	3
	ลำดับ	2	1	3	4	-	
เฉลี่ยรวม	$PNI_{Modified}$	0.456	0.464	0.442	0.439	0.450	-
ลำดับความต้องการจำเป็น	ลำดับ	2	1	3	4	-	-

จากตารางที่ 1 ลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวม คือ 0.450 ($PNI_{Modified} = 0.450$) เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลดังนี้

ด้านการจัดการเรียนการสอน ($PNI_{Modified} = 0.469$) เป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดอันดับแรก เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดไปหาต่ำที่สุด คือ เจตคติด้านสิ่งแวดล้อม ($PNI_{Modified} = 0.479$) ทักษะทางปัญญาและ การคิดเชิงระบบ ($PNI_{Modified} = 0.471$) ความรู้และความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ($PNI_{Modified} = 0.469$) และ พฤติกรรมเชิงรุกและการมีส่วนร่วมในสังคม ($PNI_{Modified} = 0.458$)

ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{Modified} = 0.442$) เป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดอันดับที่สอง เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดไปหาต่ำที่สุด คือ พฤติกรรมเชิงรุกและการมีส่วนร่วมในสังคม ($PNI_{Modified} = 0.448$) ทักษะทางปัญญาและ การคิดเชิงระบบ ($PNI_{Modified} = 0.447$) ความรู้และความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ($PNI_{Modified} = 0.443$) และเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม ($PNI_{Modified} = 0.431$)

ด้านการวัดและการประเมินผล ($PNI_{Modified} = 0.439$) เป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดอันดับสุดท้าย เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดไปหาต่ำที่สุด คือ ทักษะทางปัญญาและ การคิดเชิงระบบ ($PNI_{Modified} = 0.474$) ความรู้และความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ($PNI_{Modified} = 0.456$) เจตคติด้านสิ่งแวดล้อม ($PNI_{Modified} = 0.417$) และ พฤติกรรมเชิงรุกและการมีส่วนร่วมในสังคม ($PNI_{Modified} = 0.411$)

ผลการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ตามข้อย่อยของขอบข่ายการบริหารวิชาการ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

ขอบข่ายการบริหารวิชาการ และข้อย่อยของขอบข่ายการบริหารวิชาการ		ประเด็น	องค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม				เฉลี่ยรวม
			ความรู้และ ความตระหนัก รู้ด้าน สิ่งแวดล้อม	ทักษะทาง ปัญญาและ การคิดเชิง ระบบ	เจตคติด้าน สิ่งแวดล้อม	พฤติกรรมเชิง รุกและการมี ส่วนร่วมใน สังคม	
1. การพัฒนา หลักสูตร	1.1 การกำหนดจุดมุ่งหมายของ หลักสูตร	$PNI_{Modified}$	0.451	0.447	0.436	0.443	0.444
		ลำดับ	1	2	4	3	1
	1.2 การออกแบบหลักสูตร	$PNI_{Modified}$	0.436	0.446	0.426	0.454	0.440
		ลำดับ	3	2	4	1	2
2. การจัดการ เรียนการสอน	2.1 การออกแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้	$PNI_{Modified}$	0.497	0.499	0.495	0.486	0.494
		ลำดับ	2	1	3	4	1
	2.2 การออกแบบการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร	$PNI_{Modified}$	0.440	0.443	0.464	0.430	0.444
		ลำดับ	3	2	1	4	2
3. การ วัด	3.1 การพัฒนาเครื่องมือ การประเมินผล	$PNI_{Modified}$	0.474	0.460	0.413	0.405	0.438
		ลำดับ	1	2	3	4	2

ขอบข่ายการบริหารวิชาการ และข้อย่อยของขอบข่ายการบริหารวิชาการ	ประเด็น	องค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม				เฉลี่ยรวม
		ความรู้และ ความตระหนัก รู้ด้าน สิ่งแวดล้อม	ทักษะทาง ปัญหาและ การคิดเชิง ระบบ	เจตคติด้าน สิ่งแวดล้อม	พฤติกรรมเชิง รุกและการมี ส่วนร่วมใน สังคม	
3.2 การพัฒนาแนวทางการวัดและ ประเมินผล	PNI _{Modified}	0.438	0.488	0.422	0.416	0.441
	ลำดับ	2	1	3	4	1

จากตารางที่ 2 ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ข้อย่อยของขอบข่ายการบริหารวิชาการ มีผลดังนี้

ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดอันดับแรก เมื่อพิจารณารายข้อย่อยของขอบข่ายการบริหารวิชาการ สามารถสรุปลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด คือ การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (PNI_{Modified} = 0.494) และการออกแบบการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด (PNI_{Modified} = 0.444)

ด้านการพัฒนาหลักสูตร เป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดอันดับที่สอง เมื่อพิจารณารายข้อย่อยของขอบข่ายการบริหารวิชาการ สามารถสรุปลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (PNI_{Modified} = 0.444) และการออกแบบหลักสูตร มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด (PNI_{Modified} = 0.440)

ด้านการวัดและการประเมินผล เป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดอันดับสุดท้าย เมื่อพิจารณารายข้อย่อยของขอบข่ายการบริหารวิชาการ สามารถสรุปลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด คือ การพัฒนาแนวทางการวัด และประเมินผล มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (PNI_{Modified} = 0.441) และการพัฒนาเครื่องมือการประเมินผล มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด (PNI_{Modified} = 0.438)

สามารถสรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร และการวัดและการประเมินผล ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน รายข้อย่อยการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด และเมื่อเรียงลำดับรายองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ทักษะทางปัญหา และการคิดเชิงระบบ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ด้านการพัฒนาหลักสูตร รายข้อย่อยการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด และเมื่อเรียงลำดับรายองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ความรู้และความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด และการวัดและการประเมินผล รายข้อย่อยการพัฒนาแนวทางการวัด และประเมินผลมีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด และเมื่อเรียงลำดับรายองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ทักษะทางปัญหา และการคิดเชิงระบบ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด

บทความนี้เป็นเพียงการนำประเด็นการบริหารวิชาการมาผนวกกับประเด็นความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดในการบริหารวิชาการ 3 อันดับแรก ซึ่งได้มาจากการใช้เกณฑ์การประเมินความต้องการจำเป็นที่กำหนดว่า ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) เท่ากับหรือมากกว่า 0.300 ถือว่ามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) ซึ่งจะสามารถนำข้อมูลที่ค้นพบนี้ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการและดำเนินการเชิงนโยบายในอนาคต เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สำคัญในการนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมคือ 0.450 ($PNI_{Modified} = 0.450$) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวัดและการประเมินผล มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ผนวกกับการพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน รายข้อย่อย การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางปัญญา และการคิดเชิงระบบ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตร รายข้อย่อย การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด และด้านการวัดและการประเมินผล รายข้อย่อย การพัฒนาแนวทางการวัดและประเมินผล เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางปัญญา และการคิดเชิงระบบ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด จึงมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ด้านการจัดการเรียนการสอน รายข้อย่อย พบว่า การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด เมื่อเรียงลำดับรายองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ทักษะทางปัญญา และการคิดเชิงระบบ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนยังขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการนำทักษะทางปัญญา และการคิดเชิงระบบ มาใช้ในการรับมือกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และชุมชนเมือง ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และในอนาคต ทั้งนี้สืบเนื่องจากโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการออกแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะ และประสบการณ์จริง สอดคล้องกับหนังสือของวินัย วีระพัฒนานนท์ (2562) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ต้องพาผู้เรียนเข้าไปสัมผัสธรรมชาติและเข้าถึงปัญหาจริง ได้รับประสบการณ์ตรง อันจะนำไปสู่การมีทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และลงมือปฏิบัติอย่างรับผิดชอบ เป้าหมายสูงสุดคือการทำให้ผู้เรียนเกิดปัญญาในการดำรงชีวิตอย่างสมดุลกับธรรมชาติ เช่นเดียวกับการศึกษาของ UNESCO (2017, 2020) อธิบายว่า การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องไม่จำกัดอยู่แค่การเพิ่มเนื้อหาสิ่งแวดล้อมในหลักสูตรเท่านั้น แต่ต้องกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ เนื้อหา และวิธีจัดการเรียนรู้ที่เสริมพลังผู้เรียนให้ตัดสินใจอย่างรู้เท่าทันและลงมือปฏิบัติอย่างรับผิดชอบ และเช่นเดียวกับบทความของ Smith (2002) ที่แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง และการเรียนรู้เชิงพื้นที่ โดยเฉพาะประเด็นสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ผ่านการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะทางปัญญา และการคิดเชิงระบบ เพื่อใช้ในการรับมือและแก้ปัญหาจริงด้านสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว

ด้านการพัฒนาหลักสูตร รายข้อย่อย พบว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด และเมื่อเรียงลำดับรายองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ความรู้ และความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมผู้เรียนมีความรู้ และความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ยังไม่ปรากฏแนวทางการดำเนินการอย่างชัดเจน สาเหตุหลักเกิดจากโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยขาดการมุ่งเน้นในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ และความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนับเป็นหนึ่งใน 12 กระบวนการพื้นฐาน

สำคัญของการจัดการศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นตัวชี้วัดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ และความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนอย่างรู้คุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับวาริรัตน์ แก้วอุไร (2564) ซึ่งได้กล่าวว่าการกำหนดจุดมุ่งหมายเป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เพราะเป็นการบอกความมุ่งหวังของการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ ความรู้ และความสามารถในลักษณะใด รวมทั้งเป็นแนวทางสำหรับการกำหนดเนื้อหาสาระ กิจกรรม ประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล อีกทั้งยังสอดคล้องกับ เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล (2564) ซึ่งได้พบว่า การพัฒนาหลักสูตรไม่ควรหยุดอยู่ที่การกำหนดเนื้อหาหรือกิจกรรมการเรียนรู้เท่านั้น แต่ควรกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์อย่างชัดเจน เพื่อให้การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลสามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเป็นระบบ

ด้านการวัด และการประเมินผล รายช้อย่อย พบว่า การพัฒนาแนวทางการวัด และประเมินผล มีความต้องการจำเป็นสูงสุด และเมื่อเรียงลำดับรายองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ทักษะทางปัญญา และการคิดเชิงระบบ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการวัดและการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะทางปัญญา และการคิดเชิงระบบของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ยังขาดการระบุถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวัด และการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะการประเมินการเรียนรู้ของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการทดสอบและเป็นการตัดสินผลลัพธ์การเรียนรู้ปลายทาง ไม่ได้เป็นการวัด และประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับการศึกษาของศศิธร บัวทอง (2560) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน เน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้มากกว่าการประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ และไม่ได้เป็นไปเพื่อตัดสินผล แต่เป็นไปเพื่อประเมินการพัฒนา และความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเรียนรู้ด้วยวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยคำพูด ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาได้ดี ตรงกับสมาพร มณีอ่อน (2559) ที่ได้กล่าวว่า การประเมินคือการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ไม่ใช่การจัดอันดับ แต่ควรส่งเสริมด้านการพัฒนาความสามารถในการนำไปใช้ของผู้เรียน มากกว่าการประเมินเพียงแค่ความรู้ความจำเพียงอย่างเดียว การประเมินเพื่อการเรียนรู้มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างแท้จริง

เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ทักษะทางปัญญา และการคิดเชิงระบบ เป็นรายช้อย่อยที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยยังขาดการส่งเสริมทักษะทางปัญญา และการคิดเชิงระบบให้กับผู้เรียน อันเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงตนเองกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาการคิดวิเคราะห์ และกระบวนการในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมเชิงรุก และการมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนต่อไป โรงเรียนจึงควรเร่งส่งเสริมทักษะดังกล่าวอย่างเร็วที่สุด สอดคล้องกับ Rowe (2002) ที่เสนอว่า สถานศึกษาควรบูรณาการความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความยั่งยืนเข้าสู่หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ทั้งในรูปแบบรายวิชาบังคับ การบูรณาการข้ามรายวิชา และการเชื่อมโยงกับพันธกิจของสถาบันเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นตามข้อย่อยของขอบข่ายการบริหารวิชาการพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดอันดับที่หนึ่ง ($PNI_{Modified} = 0.469$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร เป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดอันดับที่สอง ($PNI_{Modified} = 0.442$) และด้านการวัด และการประเมินผล เป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดอันดับสุดท้าย ($PNI_{Modified} = 0.439$) เมื่อวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นตามองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด คือ ทักษะทางปัญญา และการคิดเชิงระบบ ($PNI_{Modified} = 0.464$) ความรู้และความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ($PNI_{Modified} = 0.456$) เจตคติด้านสิ่งแวดล้อม ($PNI_{Modified} = 0.442$) และพฤติกรรมเชิงรุก และการมีส่วนร่วมในสังคม ($PNI_{Modified} = 0.439$)

เมื่อนำความต้องการจำเป็นของขอบข่ายการบริหารวิชาการมาผนวกกับความต้องการจำเป็นตามองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดเป็นความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และหากโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยได้ดำเนินการยกระดับการบริหารวิชาการตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม จะเป็นกลไกสำคัญนำไปสู่การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเป็นแหล่งเพาะบ่มให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ อันจะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป ซึ่งผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย (Gemini, 2026)

<https://gemini.google.com/u/1/app/ac600bf5795595b6?pagelId=none>

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเร่งพัฒนาการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะการคิด และร่วมกันวางแผนเพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้จริงในสถานการณ์ต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างทักษะชีวิตอย่างรอบด้านและเติบโตเป็นพลเมืองคุณภาพในอนาคต เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน รายชื่อย่อย การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด และเมื่อเรียงลำดับรายองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ทักษะทางปัญญา และการคิดเชิงระบบ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบท และการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร รายชื่อย่อยการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด และเมื่อเรียงลำดับรายองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ความรู้ และความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูพัฒนาการออกแบบแนวทางการวัดและประเมินผลที่สะท้อนถึงการมีคุณลักษณะความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในรูปแบบ วิธีการวัด และประเมินผลที่หลากหลาย เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ด้านการวัด และการประเมินผล รายชื่อย่อย การพัฒนาแนวทางการวัด และประเมินผล มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด และเมื่อเรียงลำดับรายองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ทักษะทางปัญญา และการคิดเชิงระบบ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา เพื่อการขับเคลื่อนระบบทุกภาคส่วนของสถานศึกษา และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัย และพัฒนานวัตกรรมการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อหาแนวทางสร้างสรรค์ในการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ และตอบสนองการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาแนวทางการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อประเมินคุณลักษณะความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมผ่านเครื่องมือ และวิธีการที่หลากหลาย โดยมุ่งเน้นการประเมินผลเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าของผู้เรียน มากกว่าการประเมินผลเพื่อตัดสินระดับความสามารถ

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2567). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2566. แหล่งที่มา <https://www.pcd.go.th/publication/32171/> สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2568.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2557). คู่มือโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (บันได 7 ขั้น เครื่องมือการจัดกระบวนการเรียนรู้). กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.
- กรุงเทพมหานคร. (2566). ชยะและรีไซเคิล (Greener Bangkok). แหล่งที่มา <https://greener.bangkok.go.th/waste-recycle/> สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2568.
- ปนิดา แสนเวียงจันทร์ และนิวัฒน์ บุญสม. (2566). การพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และการรู้สิ่งแวดล้อมด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6. Journal of Dhamma for Life, 29(2), 43-58.
- พิมพ์ชนก คำชู. (2558). การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวทางคาร์ลลอร์ฟเพื่อพัฒนาทักษะในรายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล. (2564). การวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. Journal of Modern Learning Development, 6(6), 266-282.
- โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย. (2566). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2566. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย.
- โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย. (2567). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2567. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2564). การพัฒนาหลักสูตร: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วินัย วีรพัฒนานนท์. (2562). หลักการสอนสิ่งแวดล้อม. พิษณุโลก: การพิมพ์ดอตคอม.
- ศศิธร บัวทอง. (2560). การวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(2), 1856-1867.
- ศุภา อังกาบธนะ. (2566). แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี ตามแนวคิดผู้มีวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาพร มณีอ่อน. (2559). การประเมินเพื่อการเรียนรู้. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 14(1), 15-25.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best, J. W. (1981). Research in Education. 4th ed. Prentice Hall.
- Gemini. (2026). การพัฒนาการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม. ภาพที่สร้างโดย AI. <https://gemini.google.com/u/1/app/ac600bf5795595b6?pagelid=none>

- Hollweg, K. S., Taylor, J. R., Bybee, R. W., Marcinkowski, T. J., McBeth, W. C. and Zoido, P. (2011). Developing a framework for assessing environmental literacy. Washington, DC: North American Association for Environmental Education, 122.
- Organisation for Economic Co-operation_and_Development (OECD). (2022). Education for Sustainable Development: Global progress report. OECD Publishing.
- Rowe, D. (2002). Environmental literacy and sustainability as core requirements: Success stories and models. In W. Leal Filho. Teaching sustainability at universities. Peter Lang.
- Smith, G. A. (2002). Place-based education: Learning to be where we are. Phi Delta Kappan, 83(8), 584–594.
- UNESCO. (2017). Education for Sustainable Development Goals: Learning objectives. UNESCO.
- UNESCO. (2020). Education for sustainable development: A roadmap. UNESCO.